

ČMKOS

**STANOVISKO ČMKOS
K NÁVRHU STÁTNÍHO ROZPOČTU
NA ROK 2025**

5. září 2024

Aktualizováno 17. září 2024

OBSAH

Úvodem.....	3
1. Makroekonomická východiska návrhu státního rozpočtu na rok 2025 v kontextu hospodářského vývoje ČR.....	5
2. Míra zdanění a tzv. strukturální deficit státního rozpočtu	9
3. Vývoj reálných platů v období působnosti současné vlády.....	11
4. K vyjednávání o platech pro rok 2025	17
5. Trh práce a aktivní politika zaměstnanosti (APZ)	19
6. Sociální politika.....	20
7. Zdravotnictví a sociální služby	21
8. Školství (včetně vysokého školství).....	24
9. Kultura	26

Úvodem

K přípravě, zpracování a projednávání návrhů státního rozpočtu za vlády současné vládní koalice

- 1. Rozpočtový proces při zpracování státního rozpočtu se od nástupu současné koalice (17. prosince 2021) výrazně odlišil** od dřívějšího, léty potvrzeného standardního postupu rozpočtových prací. Výchozí dokument zahajující rozpočtové práce, standardně roky zpracovávány a projednávány se sociálními partnery v první dekádě měsíce června nebyl od nástupu nové koalice v roce 2022 již zpracován.¹ Přesněji řečeno, nebylo zpracováno východisko pro vyjednávání o jednotlivých rozpočtových kapitolách mezi Ministerstvem financí (MF) a resorty ani východisko pro vyjednávání o platech v rozpočtové sféře na následující rok. Zásadní je i to, že **priority státního rozpočtu na příští rok nebyly projednány s reprezentativními zástupci daňových poplatníků – zaměstnanců a podnikatelů. Těmi zástupci odborových a podnikatelských centrál nesporně jsou.**²
- 2. Sociální partneři, především odbory, byli fakticky okamžitě vyloučeni z procesu přípravy a vyjednávání o návrhu státního rozpočtu** na rok 2023. Jak se následně ukázalo, stejně tak tomu bylo i v případě vyjednávání o rozpočtu na rok 2024 a 2025. Klíčová opatření a návrhy se dojednávají kabinetně v koaličních strukturách a v Národní ekonomické radě vlády, kam nemají odbory za této vládní koalice vůbec přístup. (O „zveřejňování“ rozpočtu v zákonných termínech formou neúplných torz bez podstatných částí rozpočtové dokumentace v letech 2022 a 2023 ani nemluvě.)
- 3. V letošním roce sice byl v daném termínu zveřejněn „opticky“ komplexní návrh rozpočtu, nicméně se ukazuje, že celá řada vládou proklamovaných cílů a záměrů buď není v něm fakticky obsažena, nebo je předložena v jiných hodnotách, než jaké byly veřejně prezentovány. To se týká především platové oblasti, ale nejen jí. Každopádně však je již dnes zřejmé, že varianta rozpočtu zveřejněná 30. srpna v elektronické knihovně eKLEP je v celé řadě oblastí (včetně platů) jen určitou variantou rozpočtu, která bude další měsíc před předáním rozpočtu do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (PS PČR) podle vyjádření vládních představitelů dále projednávána – ovšem již bez účasti odborů. Vláda totiž dle svého plánu s odbory „projednala“ pouze tuto „mezivariantu“, a to na mimořádném jednání předsednictva Rady hospodářské a sociální dohody České republiky (RHSD ČR) dne**

¹ Poslední tento dokument byl pod názvem „Příprava státního rozpočtu České republiky na rok 2022 a střednědobého výhledu na léta 2023 a 2024“ zpracován předchozí vládou v červnu roku 2021.

² Výmluvnou charakteristiku přístupu současné koalice ve vztahu k daňovým poplatníkům a transparentnosti nakládání s jejich daněmi poskytuje vyjádření poradce premiéra Štěpána Křečka v Českém rozhlasě Plus: „Já jsem zastáncem transparentnosti, ale ve chvíli, kdy víme, že se prvotní návrhy budou měnit a mohou vést ke zbytečným protestům, vnášíme do společnosti jen další napětí. Nižší transparentnost procesu je vykoupena tím, že se rozpočet bude připravovat kvalitněji.“

4. 9. O dalším jednání či svolání mimořádné tripartity k rozpočtu se již neuvažuje. Předpokládá se pouze bipartitní jednání o platech v rozpočtové sféře zhruba v polovině září.³ Veřejné informační zdroje ukazují výraznější rozpory ve vládní koalici v řádu 10–20 mld. Kč, „o kterých se bude v průběhu září ještě bude jednat“.

4. ČMKOS nepovažuje za správný ani „utajený přístup k přípravě rozpočtu na rok 2025“, ani jeho zrychlené „projednání“ se sociálními partnery těsně po jeho „víkendovém“ zveřejnění, kdy na řádné zpracování připomínek k tak obtížnému dokumentu zbývaly fakticky pouze dva dny. ČMKOS je přesvědčena, že v tak vážné, napjaté situaci, ve které se Česká republika nachází, by měla vláda více využít možností sociálního dialogu a spolupráce se sociálními partnery.

³ Dohodnuto při projednání rozpočtu na předsednictvu RHSD dne 4. 9. 2024.

1. Makroekonomická východiska návrhu státního rozpočtu na rok 2025 v kontextu hospodářského vývoje ČR

Návrh státního rozpočtu, předložený sociálním partnerům vychází z makroekonomické prognózy MF ČR. Její klíčové parametry zásadní pro vypracování návrhu státního rozpočtu jsou uvedeny v následující tabulce:

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
										predikce	predikce
Nominální hrubý domácí produkt	<i>mld. Kč, b.c.</i>	4 843	5 179	5 476	5 889	5 828	6 308	7 050	7 619	7 960	8 393
	<i>růst v %, b.c.</i>	4,1	6,9	5,7	7,5	-1,0	8,2	11,8	8,1	4,5	5,4
Reálný hrubý domácí produkt	<i>růst v %, s.c.</i>	2,6	5,2	2,8	3,6	-5,3	4,0	2,8	-0,1	1,1	2,7
Spotřeba domácností	<i>růst v %, s.c.</i>	3,6	4,5	3,5	3,1	-6,4	4,2	0,5	-2,8	2,1	3,9
Spotřeba vládních institucí	<i>růst v %, s.c.</i>	2,4	1,7	3,5	2,6	4,1	1,5	0,4	3,5	2,3	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v %, s.c.</i>	-2,0	2,9	8,9	7,5	-4,8	6,7	6,3	2,5	-0,5	3,6
Příspěvek čistých vývozů k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	1,4	1,3	-1,1	0,1	-0,6	-2,8	-0,3	2,6	1,0	-1,3
Příspěvek změny zásob k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	-0,5	0,7	-0,5	-0,4	-1,2	2,8	1,2	-2,7	-1,2	0,8
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	1,5	1,7	2,8	3,8	4,5	4,0	8,7	8,2	3,4	2,7
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8	15,1	10,7	2,4	2,3
Zaměstnanost (národní účty)	<i>růst v %</i>	1,0	1,3	1,2	-0,1	-2,3	1,0	1,0	1,0	0,3	0,2
Míra nezaměstnanosti (VŠPS)	<i>průměr v %</i>	4,0	2,9	2,2	2,0	2,6	2,8	2,2	2,6	2,8	2,7
Objem mezd a platů (dom. koncept)	<i>růst v %, b.c.</i>	5,7	9,2	9,6	7,9	0,4	7,2	9,1	7,7	7,1	6,4
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	1,8	1,5	0,4	0,3	2,0	-2,7	-4,7	0,4	1,6	0,1
Předpoklady:											
Měnový kurz CZK/EUR		27,0	26,3	25,6	25,7	26,4	25,6	24,6	24,0	25,1	24,9
Dlouhodobé úrokové sazby	<i>% p.a.</i>	0,4	1,0	2,0	1,5	1,1	1,9	4,3	4,4	3,9	3,6
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	44	54	71	64	42	71	101	82	82	75
HDP eurozóny	<i>růst v %, s.c.</i>	1,8	2,8	1,7	1,7	-6,2	5,2	3,5	0,5	0,8	1,3

Zdroj: MF ČR: Makroekonomická predikce ČR (srpen 2024)

Z těchto předpokladů pak Ministerstvo financí konstruuje následující výchozí rámec návrhu státního rozpočtu na rok 2025. **Výchozí odhad ekonomického růstu MF ČR pro letošní rok ze srpna roku 2023 předpokládal růst ekonomiky ve výši 2,3 % HDP. Na tomto předpokladu pak byl postaven návrh státního rozpočtu na letošní rok. Po různých peripetích v odhadech v současné době MF pro letošek odhaduje 1,1 %. I to ovšem bude obtížné naplnit. V prvním čtvrtletí dosáhl růst pouze 0,3 % a předběžný odhad za II. čtvrtletí je 0,6 % – ten se ovšem ještě nejspíše dočká změn.**

Základní ukazatele státního rozpočtu ČR v letech 2024–2027

v mld. Kč

ukazatel	2024		2025		2026 návrh bez EU/FM*	2027 návrh bez EU/FM*	rozdíl 2025-2024 bez EU/FM*
	schválený rozpočet	návrh bez EU/FM*	návrh	návrh bez EU/FM*			
příjmy	1 940,0	1 811,4	2 086,1	1 931,8	1 965,3	2 047,3	120,4
výdaje	2 192,0	2 063,4	2 316,1	2 161,8	2 190,3	2 227,3	98,4
saldo	-252,0	-252,0	-230,0	-230,0	-225,0	-180,0	22,0

* bez účetních operací v rámci PRV

Poznámka: po započtení půjčky od EIB ve výši 18 mld. Kč pro SFDI v roce 2024 činí saldo -270 mld. Kč.

MF přichází (stejně jako loni) s představou poměrně rychlého ekonomického růstu – který je prozatím ve výrazném rozporu s dosavadní ekonomickou realitou ČR. Jen pro připomenutí, původní odhad, na kterém je postaven návrh rozpočtu pro letošní rok, počítal s růstem 2,3 % HDP. Obáváme se, že příští rozpočet bude mít (stejně jako ten letošní) problém s dosažením plánovaného ekonomického růstu. Zatímnní vývoj totiž nedává příliš nadějí ani na splnění letošního (upraveného) růstu, natož anticipovaného výrazného urychlení.

Je zjevné, že navržený státní rozpočet má zásadní problém v oblasti ekonomického růstu, a to jak s dosažením (sníženého) ročního růstového předpokladu letos (1,1 %), tak s dosažením plánovaného 2,7% růstu v příštím roce (oproti současnosti trojnásobného). Pochybnosti o reálnosti výše uvedených růstových předpokladů, kromě již zmiňované faktické stagnace v prvním pololetí, posilují i další faktory. Výmluvný byl např. vývoj u našich hlavních odběratelů. Po loňském poklesu -0,2 % se růst HDP v SRN se v prvním čtvrtletí letošního roku zvýšil na 0,2 %. To neukazovalo na žádný oslnivý tah vnější poptávky.⁴

Optimistická však nejsou ani data za český průmysl – za prvé čtvrtletí pokles o 0,9 % (v březnu -2,7 %, v dubnu -0,4 %, květnu -3,2 %, červnu -3,4 %) – či stavebnictví – za prvé čtvrtletí -0,4 %, (v březnu -8,3 %, v dubnu -0,3 %, v květnu -6,8 %, v červnu -10,2 %).⁵ Za růst „který není vidět“, se dá považovat i nárůst ve službách (prvé čtvrtletí +1,3 %, druhé čtvrtletí +2,5 %), který se ovšem vztahoval k loňskému téměř 3% poklesu.

Fakticky jediné růstové impulsy v české ekonomice vycházejí z maloobchodu, kde za I. čtvrtletí dosáhl reálný růst 4 %. I zde je ovšem vidět zpomalování (březen 6,1 %, duben 5,3 %, květen a červen 4,4 %). To

⁴ Prognózy SRN na počátku roku očekávaly i pro letošek další pokles (-0,5%), březnové odhady (DIW) stagnaci. Růst ekonomiky SRN za první čtvrtletí ve výši 0,2 % pak byl téměř oslavován (i když tento růst, vztažený k loňskému poklesu, znamená reálně spíše stagnaci ekonomiky). Problémy německého růstu v SRN potvrdil pokles průmyslové výroby o 0,1 % v dubnu (kdy „trh“ očekával růst odvětví o 0,3 %). Za tímto poklesem stál zejména propad stavební produkce, která se propadla meziročně o 2,1 %. Zakázky průmyslu jako celku poklesly o 0,2 %. Nicméně čerstvý odhad DIW odhaduje pro letošek růst 0,3 % – způsobený především zlepšením nákupní nálady německých domácností. Obdoba s vývojem České republiky je více než patrná.

⁵ Orientační hodnota vydaných stavebních povolení byla v květnu oproti stejnému období minulého roku nižší o 9,2 %, v červnu o 5,6 %.

však zároveň ukazuje na velmi výraznou podmíněnost a krátkodechost českého růstu postaveného na zjevné aktuální realizaci zadržené poptávky předchozích let.

Všechna tato data jsou dostatečně známa, proto předběžný odhad růstu HDP za II. čtvrtletí letošního roku 0,4 % (zpřesněný 0,6 %) nebyl překvapením.

Takže aby se dosáhlo celoročního růstu HDP za letošek 1,1 %, který předpokládá nejnovější prognóza MF ČR, musel by se v následujícím pololetí násobně urychlit ekonomický růst. Nová prognóza MF ČR, na které se staví státní rozpočet, však pro příští rok předpokládá urychlení ročního reálného ekonomického růstu na 2,7 % (při poklesu deflátoru HDP z letošních 3,4 % na 2,7 %). To ovšem znamená, že by se oproti situaci v letošních dvou čtvrtletích musel reálný růst ekonomiky zrychlit zhruba sedminásobně.⁶

Ministerstvo financí počítá s tím, že spotřeba domácností nadále poroste dynamicky (3,6 % na příští rok). Je ale sporné, zda MF dostatečně silně vyhodnocuje rizika. Jak již bylo uvedeno výše, současné nárůsty spotřeby jsou do značné míry dány odloženou spotřebou minulých let (kvůli pádivé inflaci). Vzhledem k propadům platů ve veřejné sféře je vysoce nepravděpodobné, aby se tato skutečnost neprojevila v celkové kupní síle, a tedy i spotřebě domácností.

Vláda také počítá s tím, že trh práce bude nadále „napjatý“, čemuž ale neodpovídá ani vývoj v průmyslu a stavebnictví, ani vývoj dle statistik úřadů práce.

Zároveň vláda počítá i s oživením soukromých investic, což je dosti sporný předpoklad – a to zejména vzhledem k vývoji v průmyslu a stavebnictví. Rovněž index nákupních manažerů PMI se již dlouho pohybuje pod hodnotou 50, což indikuje recesní očekávání.

Zklamáním jsou malé investice do podpory bydlení – je otázkou, zda zde dojde v rámci koaličních jednání k revizi, nebo zda vláda počítá s tím, že se do podpory bydlení výstavbou bytů více zapojí obce a kraje, které disponují jako celek značnými prostředky. Výstavba bytů patří k ekonomickým aktivitám, které vykazují velký multiplikační efekt a mohou tak pomoci ekonomice vymanit se ze stagnace.

Dalším významným faktorem je vývoj v Německu, které je podle všech indikátorů ve stagnaci a dochází v něm k zásadním strukturálním změnám, a to zejména z důvodů vysokých cen energií ve srovnání s jeho hlavními konkurenty a také vzhledem k čím dál významnějšímu postavení Číny na světových trzích – a to i v obnovitelných technologiích, včetně elektromobilů.

Deutsche Bundesbank (DB) se domnívá, že tento rok poroste Německo jen o 0,3 %, zatímco příští rok o 1,1 %. Podle DB by hlavním růstovým motorem Německa měla být spotřeba domácností (poháněná růstem mezd nad inflací) a také export. Mezinárodní měnový fond vidí růst za rok 2024 na 0,2 %, tedy ve stagnaci. Pro příští rok očekává v Německu růst 1,2 %.

⁶ K tomu na okraj konstatujeme, že zpomalení ekonomického růstu o jedno procento (při zachování úrovně předpokládaného deflátoru) znamená ztrátu na ekonomickém růstu cca -80 mld. Kč (na celkovém daňovém výnosu cca -28 mld. Kč a na příjmech SR -18 mld. Kč).

Před týdnem byl zveřejněn nejvýznamnější konjunkturální indikátor německé ekonomiky, [index ifo](#), a to za měsíc srpen. Index poklesl z červencových 87,0 bodů na srpnových 86,6 bodů. Přitom mezi německými podniky došlo jak ke zhoršení hodnocení stávající situace, tak i ke zhoršení hodnocení očekávání na následující měsíce. Institut Ifo dokonce v úvodním komentáři k tomuto poslednímu průzkumu uvedl, že „německá ekonomika stále více upadá do krize.“

Přestože si rozpočet klade řadu cílů, např. fiskální konsolidaci, výdaje na obranu, udržení sociálního smíru atd., je sporné, že se mu je – kromě výdajů na obranu – podaří splnit. Zdá se, že chybí jednotící linie, neboť řada opatření je ve vzájemném nesouladu. Například došlo k navýšení výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti (i když stále zdaleka nedosahují výše před pandemií). Na druhou stranu ovšem klesají platy ve veřejné sféře, došlo k oslabení práv zaměstnance v zákoníku práce. Masivně rostou dávky v hmotné nouzi (k téměř 16 mld. Kč), ale podpora bydlení dedikovaná MMR činí pouze jednu miliardu Kč.

Rozpočet je spíše produktem dynamiky aktérů pětikoalice, než aby měl jasnou národohospodářskou linii.

Pokud je státní rozpočet stavěn na těchto parametrech vyvstává zásadní otázka pro vládu a její hospodářskou politiku: Jaká zásadní aktivní opatření naše vláda v podpoře ekonomického růstu přijme a kdy je představí veřejnosti?

Je evidentní, že v české ekonomice zásadně chybí dlouhodobé stabilní růstové impulsy, což v kombinaci s praktickou stagnací německé ekonomiky vytváří pro vývoj české ekonomiky nebezpečnou situaci. Nelze ovšem vše svádět pouze na nepříznivý vývoj v Německu. Na vině je i hospodářská politika současné vlády – pokud se ovšem vůbec takto dá nazývat naprosto neuvážená a prostoduchá rozpočtová restriktce, kterou tato vláda ordinuje české ekonomice prakticky již od svého nástupu. Je zřejmé, že se česká ekonomika „probalíčkovala“ do stagnace a když to dobře dopadne, tak v ní bude pokračovat. V horším případě nás čeká pokles.

2. Míra zdanění a tzv. strukturální deficit státního rozpočtu

Příčinou současných redukcí výdajů (popř. zvýšení zdanění), eufemisticky nazývaných reformami, je dřívější masívní trvalé snížení daní v období covidu, nikoliv nadměrné čerpání či rozmařilost našich sociálních systémů, jak se to často tvrdí někteří představitelé koaličních stran. O tom nepřímo svědčí i to, že míra sociální ochrany v České republice (měřená např. podílem jednotlivých sektorů sociálních služeb a transferů na HDP) je v evropském kontextu velmi střídmá.

Naopak problém zcela zřetelně signalizuje míra přerozdělení – daňová kvóta. Ta je v evropském kontextu velmi nízká. Opticky se sice v roce 2022 nalézala na úrovni 32,1 %, ⁷ reálně to však bylo o minimálně dva procentní body níže. Nacházela se tedy o 9,1 procentních bodů pod průměrem Evropské unie (41,2 %) a o 11 bodů pod úrovní zdanění deseti nejvyspělejších zemí EU.⁸

Pokud by se tedy konsolidovaná daňová kvóta v České republice měla pohybovat na úrovni průměru Evropské unie, tj. cca 41,2 %, muselo by její zdanění vzrůst v daném roce o cca 565 mld. Kč. To by bezpečně nejenže vyrovnalo deficity státního rozpočtu ČR, ale ten by se dokonce ocitl v přebytku cca +210 mld Kč.

To vše se ve skutečnosti skrývá za nejrůznějšími hesly o „utažení opasků“, „nápravě veřejných financí“, „zastavení zadlužování dalších generací“, „nutnosti se uskrovnit“ apod. Připravované či už částečně realizované „nápravy veřejných financí“ nejsou nic jiného, než logický důsledek dříve provedených tzv. daňových reforem, lépe řečeno záměrného snižování daní – především majetkových a daních z příjmu právnických osob.

Bohužel je smutnou zkušeností, že přímá souvislost mezi vybraným objemem daní a pojistného a výší poskytovaných veřejných služeb a transferů není obvykle veřejností dostatečně vnímána. Je to mimochodem i proto, že vznikající disparita je obvykle překryta deficitem (půjčkou) nebo velmi vysokým ekonomickým růstem v dané chvíli, nebo obojím. Takže pro běžného občana či firmu se při aktuálním snižování daní „nic negativního neděje“, právě naopak. Tak je posilována jeho víra v to, že je možné dlouhodobě udržovat ekonomiku s nízkým (a ještě nižším) zdaněním a vysokými (a ještě vyššími) veřejnými výdaji a sociálními transfery. A tak se znovu a znovu snižují daně, ovšem ne plošně ale jen někomu – až dojde k výraznému zpomalení ekonomiky nebo výraznému nárůstu dluhu nebo obojímu. Pak přijdou ekonomické problémy a „hodina pravdy“. Je velkým paradoxem, že to jsou skupiny beneficentů dřívějších daňových redukcí, kteří pak první volají po „nápravě veřejných financí“, po zpoplatnění veřejných služeb a redukcí sociálních transferů. Je to logické – i když obecně veřejností ne příliš vnímané.

7 Tato hodnota byla převzata ze Zprávy předloženého návrhu státního rozpočtu, data za EU pak z https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/GOV_10A_TAXAG_custom_8236956/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=ae052118-e4f9-4ac8-b2f8-290b045f5e51. Poslední komplexní data jsou známa za rok 2022, mezitím narostlo zdanění v ČR kvůli konsolidačnímu balíčku o 1 bod.

8 2–2,5 bodu ze složené daňové kvóty v ČR tvoří daně a pojistné, které český stát platí „sám sobě“ za zaměstnance ve veřejném sektoru. To ve většině vyspělých zemí EU (Rakousko, Německo, Francie aj.) není obvyklé. Tedy skutečně mezinárodně porovnatelná je tzv. konsolidovaná daňová kvóta, tj. kvóta po odečtení výše uvedených hodnot.

Není totiž vnímán dostatečně fakt, že ti, kdo jsou největšími beneficiety snížených daní, většinou nejsou významnými příjemci veřejných služeb a transferů (a naopak). Jinak řečeno, k uskromňování jsou voláni (a posléze donuceni) především ti, kteří na předchozím snížení daní prakticky nic nevydělali. A je tragické, když se někteří jednotlivci z této skupiny k takovému údělu (k poklesu své životní úrovně) sami dobrovolně hlásí v domnění, že tím něčemu nebo někomu (např. svým dětem či vnukům) pomohou.

3. Vývoj reálných platů v období působnosti současné vlády

Předchozí vláda přijala dne **10. listopadu 2021** (mimo jiné jako reakci na urychlování růstu spotřebitelských cen v posledním čtvrtletí roku) rozhodnutí o plošném navýšení platů všech zaměstnanců veřejného sektoru o 1 400 Kč měsíčně (1 000 Kč zvýšení základu + 400 Kč odměny) s výjimkou učitelů, kde se měl navýšit celkový objem platů o 3,0 %. U zdravotníků s platem do sedmé platové třídy se měly platy zvýšit plošně o 1 400 korun a nad ní pak o 6 %.

Jedním z prvních opatření nové vlády pětikoalice byla **29. prosince 2021** výrazná redukce tohoto rozhodnutí, čímž vláda symbolicky předznamenala svůj vztah k navyšování platů ve veřejném sektoru. Platové zvýšení upravila následovně:

- pro vojáky, policisty, hasiče a pracovníky sociálních služeb +700 Kč měsíčně,
- pro pedagogické pracovníky +2 % měsíčně,
- pro zdravotníky +6 % měsíčně,
- pro všechny ostatní 0.

Takto nastavenou platovou politiku držela vláda Petra Fialy beze změny celé první pololetí roku 2022 a to přesto, že míra inflace v té době již dosáhla hodnot 2,6krát překračujících původní prognózu vlády.

Teprve 28. června 2022 signalizovala vláda ochotu **zvýšit platy od 1. 9. 2022** o 10 % u zaměstnanců krytých tabulkou č. 1 (dělnické profese, zaměstnanci kultury, zaměstnanci samosprávy a státní správy pod zákoníkem práce, úředníci územně samosprávných celků). Toto zvýšení se tedy nevztahovalo na státní zaměstnance pod zákonem o státní službě. Netýkalo se to ani těch skupin pracovníků, kteří dostali již „přidáno“ k 1. lednu 2022 (viz výše).

Celkově realizace těchto opatření znamenala reálný pokles platů v rozpočtové sféře za rok 2022 o zhruba 9,3 %. Podle jednotlivých skupin zaměstnanců lze meziroční pokles reálných platů ve veřejné sféře v roce 2022 oproti roku 2021 odhadnout následovně:

- **u vojáků, policistů, hasičů: -11,8%**
- **pracovníků sociálních služeb: -10,9 %**
- **u pedagogických pracovníků: -9 %**
- **u zdravotníků: -7,9 %**
- **u zaměstnanců s nulovým navýšením: -13,1 %**
- **u zaměstnanců v tarifní tabulce č. 1: -10 %.**

Od 1. 1. 2023 zvýšila vláda platy bezpečnostním sborům o 10 %. Ve státním rozpočtu pro rok 2023 pak podle svého slibu navýšila objem mzdových prostředků o 4 % (při předpokládaném růstu inflace o 11 %). Požadavek ČMKOS na zohlednění tohoto navýšení v příslušných platových tarifech nebyl ze strany vládní koalice akceptován. To přineslo – samozřejmě vedle nedostatečného nárůstu ve vztahu k inflaci – další

dva problémy. Za prvé, zvýšení se přímo týkalo pouze části rozpočtové sféry – té, která je přímo navázána na státní rozpočet. Za druhé, nebylo zajištěno promítnutí tohoto navýšení do všech platů pracovníků veřejné sféry. Fakticky tak došlo k diferenciaci odměňování mezi zaměstnanci veřejné sféry v „záporných hodnotách“ – při dalším průměrném poklesu reálných platů o 6,3 %, tedy některým zaměstnancům poklesl reálný plat více, některým méně.

I když budeme předpokládat, že ve všech rezortech došlo k navýšení o 4 % (a stejně tak i v té části rozpočtové sféry, která je financována mimo státní rozpočet) znamená to, že ve vztahu k rostoucí inflaci došlo k dalšímu pokles reálného platu, a to v průměru o dalších 6,3 % (s výjimkou bezpečnostních sborů, kde došlo k poklesu o 1 %). Celkově MPSV odhadujeme, že za roky 2022–2023 došlo k poklesu průměrného reálného platu oproti roku 2021 o 16,7 % (při poklesu reálné mzdy o 10,4 %).⁹

⁹ Z toho odhadem u vojáků, policistů, hasičů -12,7 %, u pracovníků sociálních služeb -16,5 %, u pedagogických pracovníků -14,7 %, u zdravotníků -13,7 %, u zaměstnanců s nulovým navýšením -22,7 %. Data pocházejí z propočtů MPSV obsažené v materiálu „Podklad k valorizaci platových tarifů ve veřejných službách a správě a ve státní správě“ z 21. 6. 2024.

Souhrnný přehled úprav platových tarifů zaměstnanců ve veřejných službách a správě a státní službě v letech 2020–2023

	Okruh zaměstnanců	Valorizace (v % a Kč)			
		2020	2021	2022	2023
nařízení vlády č. 341/2017 Sb.					
Stupnice č. 1	všichni zaměstnanci příspěvkových organizací jinde neuvedení, jejichž platy jsou hrazeny ze státního rozpočtu (např. nepedagogičtí pracovníci ve školství, zaměstnanci kultury); nezdravotničtí zaměstnanci, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. účetní, ekonom v nemocnici);	1 500 Kč (+ 3,5 % vlivem sloučení 1. a 2. stupnice)	0	Stupnice / Příloha	0
	zaměstnanci ve správních úřadech, úředníci územních samosprávných celků;	1 500 Kč			
Stupnice č. 2	pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci, jejichž platy jsou hrazeny zejména z rozpočtů územních samosprávných celků;			700 Kč	0
Stupnice č. 3	nelékařští zdravotničtí pracovníci poskytující zdravotní služby, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. zdravotní sestry v nemocnicích nebo v zařízeních sociálních služeb) i ze státního rozpočtu (např. zdravotní sestry ve Vězeňské službě, ve zdravotnickém zařízení Ministerstva vnitra);	1 500 Kč	10 %	pro 2. až 7. plat. třídu: 700 Kč pro 8. až 15. plat. třídu: 6 %	0
Stupnice č. 4	lékaři a zubní lékaři, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. lékaři v nemocnicích), lékaři orgánů sociálního zabezpečení	1 500 Kč	10 %	6 %	0
Stupnice č. 5	učitelé a pedagogičtí pracovníci v mateřských, základních a středních školách, v základních uměleckých školách atd. (regionální školství), od roku 2023 akademičtí pracovníci státních vysokých škol	8 %	4 %	2 %	0
Počet stupnic		4	4	5	5
nařízení vlády č. 304/2014 Sb.					
Stupnice pro státní službu	všichni státní zaměstnanci (tj. zaměstnanci zařazení do služebních úřadů, např. ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy).	1 500 Kč	0	10 % (od 1.9.)	0

Kumulovaný propad reálných platů ve veřejných službách a ve státní službě v letech 2022–2023 a odhad pro rok 2024	Okruh zaměstnanců	Průměrný celkový měsíční plat (%)			Pokles reálných platů za roky 2022 a 2023 (%) (inflace 27,4 %)	Odhad reálného poklesu platů za roky 2022–2024 (inflace 31,2 %)
		2022	2023	Celkový nárůst		
nařízení vlády č. 341/2017 Sb.						
Stupnice č. 1	všichni zaměstnanci příspěvkových organizací jinde neuvedení, jejichž platy jsou hrazeny ze státního rozpočtu (např. nepedagogičtí pracovníci ve školství, zaměstnanci kultury);					Hrubý plat (bez nepedagogů) -14,4 % Čistý plat bez nepedagogů -17,5 % Nepedagogové Hrubý plat -11,4 % Čistý plat -14,6 %
	nezdravotničtí zaměstnanci, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. účetní, ekonom v nemocnici);	3,98	8,02	12,3	-12,1	
	zaměstnanci ve správních úřadech, úředníci územních samosprávních celků;			*	*	
Stupnice č. 2	pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci, jejichž platy jsou hrazeny zejména z rozpočtů územních samosprávních celků;	**	4,08	4,08	-17,7	Hrubý plat -20,1 % Čistý plat -23 %
Stupnice č. 3	nelékařští zdravotničtí pracovníci poskytující zdravotní služby, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. zdravotní sestry v nemocnicích nebo v zařízeních sociálních služeb) i ze státního rozpočtu (např. zdravotní sestry ve Vězeňské službě, ve Zdravotnickém zařízení Ministerstva vnitra);	**	3,97	3,97	-18,4	Hrubý plat -17,6 % Čistý plat -20,6 %
Stupnice č. 4	lékaři a zubní lékaři, jejichž platy jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění (např. lékaři v nemocnicích), lékaři orgánů sociálního zabezpečení	-1,77	4,26	2,41	-19,6	Hrubý plat -14,4 % Čistý plat -17,2 %
Stupnice č. 5	učitelé a pedagogičtí pracovníci v mateřských, základních a středních školách, v základních uměleckých školách atd. (regionální školství), od roku 2023 akademičtí pracovníci státních vysokých škol	0,57	3,02	3,61	-18,67	Hrubý plat -17,8 % Čistý plat -20,8 %
Počet stupnic		5	5	---	---	
nařízení vlády č. 304/2014 Sb.						
Stupnice pro státní službu	všichni státní zaměstnanci (tj. zaměstnanci zařazení do služebních úřadů, např. ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy).	3,03	6,38	9,6	-13,97	Hrubý plat -16,4 % Čistý plat -19,5 %

Metodické poznámky

Jde o procentuální nárůsty celkových průměrných měsíčních platů oproti předchozímu roku, tedy nejen platového tarifu, ale i ostatních složek platu (např. osobní příspěvek, odměny) podle jednotlivých stupnic platových tarifů. V porovnání s tabulkou valorizace platových tarifů zaměstnanců ve veřejných službách a správě a státní službě v letech 2020–2023 je patrné, že i bez valorizace platových tarifů docházelo ke zvyšování průměrného hrubého měsíčního platu.

* V roce 2019 byli zaměstnanci ve správních úřadech, úředníci územních samosprávných celků odměňováni podle stupnice č. 2, po sloučení 1. a 2. stupnice od 1. 1. 2020 jsou odměňováni podle stupnice č. 1.

** V roce 2022 došlo k rozdělení původní stupnice č. 2, od 1. 1. 2022 jsou nelékařští zdravotničtí pracovníci odměňováni podle stupnice č. 3 a sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách jsou nadále odměňováni podle stupnice č. 2.

*** V roce 2022 došlo k poklesu (oproti předchozímu roku) zřejmě z důvodu vysokého základu v důsledku covidových odměn vyplácených lékařům v roce 2021.

Metodické poznámky k dopočtu roku 2024

- Odhad inflace pro rok 2024 proti roku 2021 se skládá z hodnoty inflace za předchozí dva roky (27,4 %) zvýšené o odhad roku 2024 ve výši 3 % (průměrné zvýšení o 3 % vychází z posledních dvou prognóz MF ČR, tj. celkem 31,2 %). Rok 2024 uvádí hodnoty hrubého a čistého reálného platu z toho důvodu, že tzv. konsolidační balíček, který začal platit od roku 2024, zásadním způsobem zasáhl do platové oblasti – a to jak v oblasti zdanění, kde se nově zavádí povinná platba nemocenského pojištění 0,6 %, tak kvůli redukcí v oblasti Fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) na polovinu (-1 % mzdového objemu) a redukcí celkových výdajů na platy (2 % platového objemu). Celkem tedy dopad tzv. konsolidačního balíčku činí v oblasti nominálních platů -3,6 %.
- Odhad za školství vychází ze štěpení nárůstu finančních prostředků na pedagogy a „nepedagogy“ v poměru 4:3,5.
- Odhad za zdravotnictví pro rok 2024 vychází z odhadu meziročního nárůstu platů v tabulce č. 3 o 4 %, a v tabulce č. 4 o 10 %.

V roce 2024 tedy nesporně pokračuje další pokles reálných platů pracovníků veřejného sektoru. Ten je letos spojený nejen s pokračujícím růstem spotřebitelských cen (odhad MF ČR +3 %), ale také s negativním dopadem tzv. konsolidačního balíčku na vývoj čistých reálných platů. Vliv

jednotlivých faktorů na pokles kupní síly pracovníků veřejného sektoru můžeme charakterizovat následovně:

- **Redukce konsolidačního balíčku v platové oblasti a nárůst zdanění platů prohloubí propad reálného čistého platu oproti roku 2021 na -22,1 % (oproti roku 2023 propad - 3,6 %).**¹⁰
- **Zhruba tříprocentní růst inflace v roce 2024**¹¹ **prohloubí propad hrubého reálného platu oproti výchozímu roku 2021 na -19,2 % (oproti roku 2023 další propad -2,5 proc. bodu).**
(Kumulovaný propad reálného platu v jednotlivých platových třídách za období let 2022–2024 je uveden v předchozích tabulkách.)

Velmi hluboké kumulované propady reálných platů za předchozí období a pokračující další pokles reálných platů v letošním roce byly v pozadí snahy ČMKOS o zvýšení platů ještě v letošním roce, který by alespoň zmírnil prudký pokles kupní síly platů ve veřejném sektoru. Oproti roku 2021 dosáhne letos platová sféra kumulovaného poklesu průměrného reálného platu v rozsahu -22%.¹²

¹⁰ Letos dochází k meziročnímu poklesu čistých nominálních platu. Ty letos meziročně poklesnou (s výjimkou školství a zdravotnictví) v průměru o 3,6 %. V tomto poklesu jsou zahrnuty efekty plynoucí z tzv. konsolidačního balíčku vlády. Konkrétně jde o pokles -0,6 % hrubého platu jako důsledek nově zavedené platby nemocenského pojištění zaměstnanců, -2 % hrubého platu jako důsledek poklesu objemu prostředků na platy zahrnuté ve státním rozpočtu a -1 % jako důsledek snížení příspěvků z Fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP) na polovinu.

¹¹ ČMKOS odhadovala od podzimu minulého roku pro letošní rok růst spotřebitelských cen na úrovni 5 %, opírala se přitom mimo jiné o letní prognózu MF ČR z roku 2023 odhadující pro letošní rok růst ekonomiky ve výši 2,3 %. (Na této prognóze byl postaven státní rozpočet pro rok 2024.) Jak ukazuje nejen vývoj HDP v I. a II. čtvrtletí letošního roku (0,3 %, 0,6 %), ale i vývoj v klíčových odvětvích české ekonomiky (průmysl, stavebnictví, doprava), dojde letos reálně spíše k ekonomické stagnaci, což samozřejmě má a bude mít výrazný vliv na útlum inflace (zhruba o 2 proc. body). Ovšem takové tlumení inflace (prostřednictvím útlumu poptávky a ekonomické aktivity) je nehorším způsobem brzdění inflace – brzděním prostřednictvím zastavení ekonomického růstu.

¹² Na závěr této části je třeba uvést ještě jednu poznámku. V již citovaném materiálu MPSV „Podklad k valorizaci platových tarifů ve veřejných službách a správě a ve státní správě“ z 21. 6. 2024, byl proveden i propočet rozpočtového dopadu zvýšení platových tarifů plošně o 15 %. Podle propočtů obsažených v oficiálním dokumentu MPSV by tento souhrnný celoroční dopad do veřejných financí údajně činil 66 mld. Kč. Toto číslo samo o sobě není nesprávné, až na to, že ukazuje pouze hrubý negativní dopad na výdajovou stranu rozpočtů a zcela opomíjí pozitivní vliv tohoto zvýšení na jejich příjmovou stranu. Jde totiž o to, že předkladatelé v tomto svém „odhadu“ vůbec nezohlednili, že zvýšení platů znamená zároveň zvýšení plateb daně z příjmu fyzických osob, sociálního i zdravotního pojištění a koneckonců i daně z přidané hodnoty jako zásadních zdrojů veřejných financí. Takže tento hrubý výdaj musíme snížit o:

Nárůst daně z příjmu fyzických osob – minimálně +10 mld. Kč
Nárůst sociálního pojištění hrazeného zaměstnanci +4,7 mld. Kč
Nárůst sociálního pojištění hrazeného zaměstnavateli +16,4 mld. Kč
Nárůst zdravotního pojištění hrazeného zaměstnanci +3,0 mld. Kč
Nárůst zdravotního pojištění hrazeného zaměstnavateli +6,0 mld. Kč
Nárůst inkasa DPH +9,0 mld. Kč

Čistý dopad navýšení platů na celé veřejné finance ČR o 15 % by činil -16,9 mld. Kč, tj. 0,5 % výdajů veřejných rozpočtů České republiky v letošním roce.

4. K vyjednávání o platech pro rok 2025

ČMKOS s ohledem na vysokou inflaci a reálný pokles platů zaměstnanců ve veřejné správě a službách požadovala navýšení platových tarifů v této oblasti již 7. listopadu 2023. Avšak k prvnímu jednání u ministra práce a sociálních věcí došlo až po mnoha urgencích v červnu 2024. **Na tomto jednání zástupci odborových ve veřejné sféře a správě sdružených v ČMKOS přednesli svůj návrh na navýšení platových tarifů od 1. 9. 2024 pro všechny zaměstnance v této oblasti o 15 %. Dále bylo požadováno, aby toto navýšení bylo promítnuto do návrhu rozpočtu pro rok 2025 v objemu finančních prostředků.**

Následně proběhlo jednání k této problematice v rámci rozšířeného jednání předsednictva RHSD dne 25. 6. 2024, kde byl tento požadavek znovu přednesen. Vláda ČR přislíbila, že dojde k rozhodnutí a dalšímu jednání po 15. 7. 2024 s tím, že je nutné počkat na výsledky hospodaření ČR za I. pololetí 2024.

Slíbené jednání neproběhlo. MPSV (bez shody v rámci vládní koalice) zaslalo pouze do meziresortního připomínkového řízení NV dva návrhy nařízení vlády upravující platy ve veřejné správě, které navrhuje navýšení platových tarifů od 1. 9. 2024 pro tabulku č. 1 a státní zaměstnance ve variantách 7 %, resp. 10 %. V rámci zaslaných připomínek se všechna ministerstva s výjimkou dvou vyjádřila pro 10% navýšení s tím, že je nutné toto navýšení promítnout do státního rozpočtu.

Vzhledem k tomu, že nedocházelo k slíbenému jednání, dne 24. 7. 2024 vstoupily odborové svazy ve veřejné správě a službách do stávkové pohotovosti.

Následně proběhla jednání 21. 8. 2024 a 27. 8. 2024, ne kterých byla ze strany vlády ČR „deklarována snaha“ pomoci – s tím, že je nutné vše ještě vyhodnotit. Zástupci odborových svazů a ČMKOS uvedli, že jsou připraveni se dohodnout a postupně snížili své požadavky na 10 %, resp. 7 %.

Dne 28. 8. 2024 proběhlo poslední jednání kde vláda ČR představila společný návrh navýšení platových tarifů v tabulce č. 1 pro platové třídy 1–7 o 5 % a dále pro platové třídy 8–12 o 3 %.

Pro rok 2025 se počítá s nárůstem prostředků na platy o 5 %, což podle předkladatelů reprezentuje nárůst finančních prostředků o 20. mld. Kč. Zjevně se jedná o přehnaný odhad nepočítající s tím, že zvýšení platů bude samozřejmě znamenat výrazný nárůst příjmů veřejných rozpočtů včetně rozpočtu státního. Celkový odhad čistého dopadu se může pohybovat okolo 7 mld. Kč do veřejných rozpočtů jako celku. Současně vláda na jednání sdělila, že pokud odbory nebudou s předloženým návrhem souhlasit, k žádnému navýšení v roce 2024 nedojde. Ze strany odborů byl návrh odmítnut.

Aktuálně je na platy (navzdory původním předpokladům) po odečtení navýšení pro učitele předpokládáno 3,7 %. Na jednáních o platech vláda slibovala 5% nárůst objemu prostředků s tím, že nárůst učitelských platů se bude řešit zvlášť. Za odborové svazy ve veřejné správě i sféře byl předpoklad 6–7 % nárůstu objemu.

Na jednání předsednictva RHSD dne 4. 9. 2024 bylo dohodnuto, že objem prostředků na platy pro rok 2025 bude vyšší o 24,1 mld. než byl na rok 2024. Současně bylo přislíbeno společné jednání mezi zástupci vlády a odborových svazů ve veřejné správě a službách sdružených v ČMKOS, a to v období mezi 13. 9. až 17. 9. 2024.

5. Trh práce a aktivní politika zaměstnanosti (APZ)

Obecně je možné konstatovat, že i nadále situace na trhu práce v České republice, přes velmi příznivou situaci v podobě nízké nezaměstnanosti, prochází mnoha změnami, zejména strukturálními. Na jedné straně se obecně poukazuje na nedostatek pracovní síly jako takové, na straně druhé jsme v situaci, kdy ekonomika nevykazuje významný růst. V řadě (zejména energeticky náročných) odvětví přetrvává obava z možného propouštění zaměstnanců. I nadále přetrvává současně situace, kdy se nedaří sladit poptávku a nabídku na trhu práce, zejména z řad uchazečů o zaměstnání evidovaných na Úřadu práce ČR nebo osob, jež jsou reálně ohroženy ztrátou zaměstnání, a to i přesto, že počet uchazečů o zaměstnání po delším období převýšil počet volných pracovních míst. Důvodem může být řada faktorů, jako jsou nedostatečné kvalifikační předpoklady, určitá neochota dojíždět za prací, zejména však půjde o kvalitní a důstojné pracovní a mzdové (platové) podmínky.

Trh práce jako takový, ve střednědobém výhledu velmi ovlivní nejen pokračující rozvoj robotizace, digitalizace a automatizace (i když tempo jejich růstu je nižší, než jsme očekávali), ale další jevy – zejména vývoj ekonomiky jako takový, ceny energií, dopady tzv. konsolidačního balíčku v návaznosti na změny plateb v oblasti obnovitelných zdrojů, tzv. Zelená dohoda nebo také připravované změny v rámci tzv. 37 opatření NERV (výpověď bez udání důvodu, nábor zahraniční pracovní síly apod.).

Důležitým faktorem je zejména financování aktivní politiky zaměstnanosti (APZ), která je v posledních letech financována zejména ze zdrojů EU. Národní zdroje jsou v podstatě na hranici 500 mil. Kč ročně. Na APZ jsou oproti roku 2024 zdroje „navýšeny“ o 30 mil. Kč, tzn. celkem na 530 mil. Kč. Tato částka je nedostačující. Potřebné by bylo 6–7 mld.

Vzhledem k výše uvedeným potřebám zvyšovat zaměstnancům jejich kvalifikaci a kompetence ke končícímu využití NPO a navrhovaným změnám v oblasti dávek (superdávka) by národní zdroje měly tvořit 5–7 mld. ročně.

6. Sociální politika

a) Výdajová strana státního rozpočtu – sociální transfery

Návrh státního rozpočtu na rok 2025 **nezhledňuje valorizaci životního minima**, kterou bude vzhledem k růstu spotřebitelských cen v průběhu roku pravděpodobně nutné provést. ČMKOS proto požaduje navýšení výdajů na nepojistné sociální dávky o růst spotřebitelských cen.

Naproti tomu návrh rozpočtu více než dvojnásobně navyšuje prostředky **na dávky hmotné nouze**. Navýšení objemu prostředků (8,4 mld. Kč) jde však na vrub výplaty humanitární dávky v roce 2025, není tedy rozpočtován nárůst výdajů na klasické dávky hmotné nouze pro české občany.

Na **dávky státní sociální podpory** je rozpočtován pouze o 800 mil. Kč větší objem prostředků, a to v souvislosti se schválenou změnou v rodičovském příspěvku. Návrh rozpočtu ani v této oblasti nepočítá s vyššími výdaji na dávky v důsledku valorizace životního minima.

Dávky pro zdravotně postižené jsou rozpočtovány na nižší úrovni než v r. 2024, a to o 300 mil. Kč. Není tedy v objemu prostředků zohledněn růst cen, který se promítá i do cen kompenzačních pomůcek, cen aut atd., naopak se předpokládá úspora i na těch nejzranitelnějších.

Návrh rozpočtuje výdaje na dávky **nemocenského pojištění ve výši 47,5 mld. Kč, tedy o 3,6 mld. Kč nižší objem prostředků, než bylo rozpočtováno pro rok 2024. Předkladatel tedy předpokládá další pokles nemocnosti, neboť s růstem mezd se zvyšují i nemocenské dávky.** ČMKOS proto znovu upozorňuje, že nebyl žádný věcný důvod pro zavedení povinnosti pro zaměstnance odvádět pojistné na nemocenské pojištění a opětovně s ním vyjadřuje zásadní nesouhlas. Z výše uvedeného vyplývá, že předložený návrh rozpočtu nedostatečně zohledňuje reálnou situaci na výdajové straně a de facto obsahuje skrytý deficit v oblasti sociálních transferů.

7. Zdravotnictví a sociální služby

ČMKOS s politováním konstatuje, že v roce 2025 a následujících letech bude ve zdravotnictví a v sociální péči s největší pravděpodobností pokračovat velmi napjatá situace. V případě, že bude pokračovat politika úsporných opatření zaměřená především na úspory na zaměstnancích, povede tento způsob „vládnutí“ k prohloubení ekonomických a následně sociálních problémů. Vzhledem k potřebě zajistit základní činnosti státu a udržet v chodu tolik potřebné veřejné služby považujeme předložený návrh státního rozpočtu v mnoha oblastech za téměř likvidační z hlediska zabezpečení lidských zdrojů a na ně navázané kvalitní a dostupné státní správy a ostatních veřejných služeb.

A. Oblast zdravotnictví

Předložený návrh kapitoly 335 Ministerstvo zdravotnictví považujeme v části Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci za výsměch odborům. Z předloženého návrhu vyplývá, že oproti návrhu 2024 se prostředky na platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci **snižují téměř o 6 %**. **Toto je v zásadním rozporu s deklaracemi politických představitelů, že objem prostředků na platy bude zvýšen o 5 %**. Požadujeme navýšit kapitolu Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci o 16 %.

Tato připomínka je zásadní.

Odůvodnění:

Znovu trváme na tom, že Ministerstvo zdravotnictví je personálně podhodnocené a chybí mu zaměstnanci. Zásadně nesouhlasíme zvláště se záměrem dalšího snížení systemizovaných míst a financí pro orgány ochrany veřejného zdraví. Požadujeme úpravu, navýšení systemizovaných míst a zvýšení plánovaných financí. Připomínáme, že zásadní role hygienické služby se plně projevila nejen při boji s nemocí COVID-19, ale i v současné době při nutné kontrole závadných potravin a potravinových doplňků. Požadujeme, aby se změnil úhel pohledu na orgány ochrany veřejného zdraví. Je nutné poučit se z minulosti, kdy se hygienická služba potýkala se škrty systemizovaných míst a financí, což mělo za následek negativní dopady do práce hygieniků a dalších orgánů ochrany veřejného zdraví. Požadujeme další posílení systemizovaných míst, které je zásadní pro další rozvoj hygienické služby, což zabezpečí lepší ochranu veřejného zdraví pro obyvatele.

V souvislosti se zabezpečením kvalitní a dostupné zdravotní péče a naplněním Dohody ze dne 8. 12. 2023, kterou uzavřela Česká republika prostřednictvím vicepremiéra a ministra zdravotnictví s odbory a dalšími aktéry, sdělujeme, že ČMKOS zásadně nesouhlasí se stanovenou výší vyměřovacího základu pro pojistné hrazené státem za osobu, za kterou je podle zákona upravujícího veřejné zdravotní pojištění plátcem pojistného stát (dále „státní pojištěnec“), která je pro rok 2025 stanovena ve výši 15 749 Kč. Zásadně nesouhlasíme s částkou na platby za státní pojištěnce ve výši 3,6 mld. Kč. Tato částka je dle našeho názoru

naprosto nedostatečná a neumožní ani zachování stávající kvality a dostupnosti zdravotní péče a už vůbec neumožní naplnění závazku České republiky ve vztahu k udržení zdravotníků v nemocnicích.

Požadujeme proto, aby vláda a následně Poslanecká sněmovna rychle jednaly. Navrhujeme urychleně připravit a přijmout novelu zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, která vyřeší nedostatečný objem finančních prostředků na státní pojištěnce v roce 2025.

Tato připomínka je zásadní.

Odůvodnění:

Připomínáme, že ČMKOS dlouhodobě požadovala zavedení valorizačního mechanismu, který by umožnil automatickou meziroční změnu výše vyměřovacího základu u státních pojištěnců. Zásadně však nesouhlasíme s parametry (reálná mzda) ani výchozími hodnotami, které byly použity při zavedení aktuální právní normy. Se současným valorizačním vzorcem a jeho principem, který není proporcionální a solidární, zásadně nesouhlasíme. Za nepřijatelný jsme považovali také způsob přijetí novely zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Připomínáme, že významná změna zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, která zcela zásadním způsobem změnila způsob a mechanismus stanovování vyměřovacího základu státních pojištěnců, byla paradoxně předložena formou pozměňovacího návrhu bez připomínkového řízení, a to při ekonomicky motivované změně již přijaté právní normy. Zavedení valorizačního mechanismu předcházelo skokové snížení vyměřovacího základu ze 13 088 Kč na 11 014 Kč a následné zvýšení na 14 074 Kč. Tento postup vnímáme na hraně legálnosti, nicméně daleko za hranou legitimity. Vnímáme jej jako porušení demokratických principů. Valorizační mechanismus byl přijat na základě poslaneckého pozměňujícího návrhu, viz sněmovní tisk 166/0 ze dne 7. 3. 2022, respektive 166/3 rozeslaný dne 23. 6. 2022, a v důsledku upozornění předsedy legislativní rady vlády na nutnost řešit problém, který vyvolalo Ministerstvo financí. Na princip legitimity upozorňujeme hlavně z důvodu, že návrh byl přijat pod časovým tlakem a bez jakékoliv odborné diskuze a možnosti vyjádření relevantních připomínkových míst. Plné dopady změny se projeví právě příští rok. Za odbory vnímáme zvolený postup jako účelový a jsme přesvědčení, že v celkovém kontextu návrh sleduje trend „vyhladovění“ českého zdravotnictví, v jehož důsledku lze očekávat tlak na větší spoluúčast pacienta a změnu fungování zdravotnictví tak, jak ho známe dnes.

Předpokládáme, že pokud je naše výše uvedená domněnka nesprávná a vláda a Poslanecké sněmovna má zájem řešit dostupnost a kvalitu zdravotní péče v kontextu stárnutí populace, nových léčebných postupů, metod a inovativních léků a má zájem na udržení zdravotnických profesionálů ve zdravotnictví, tak sama nazná, že není možné ponechat valorizační vzorec beze změn.

Systémově pak navrhujeme další novelu, která projde řádným legislativním procesem a změní valorizační vzorec a způsob stanovení vyměřovacího základu státních pojištěnců, a která zajistí dlouhodobou udržitelnost českého zdravotnictví pro příští léta.

Za odbory považujeme za nejvhodnější, aby způsob valorizačního koeficientu byl, stejně jako u osob bez zdanitelných příjmů, navázán na růst minimální mzdy. Současná právní úprava neumožní, aby se výše vyměřovacích základů sblížovaly. Podle aktuálního valorizačního vzorce není možné, aby výše vyměřovacího základu za státního pojištěnce dosáhla výše základu, který je stanoven pro osoby bez zdanitelných příjmů.

B. Oblast sociálních služeb

V kapitole 313 Ministerstva práce a sociálních věcí opět není dodržen politický příslib zvýšení objemu finančních prostředků na platy o 5 %, který i tak považujeme za nedostatečný. Finanční prostředky na platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci jsou navýšené pouze o 3,4 %. Požadujeme navýšit kapitolu Platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci o 10 %.

Tato připomínka je zásadní.

Odůvodnění:

Navrhované navýšení platů považujeme za zásadní pro udržení kvalitních zaměstnanců ve státní správě a také pro jeho multiplikační ekonomické efekty včetně dalšího rozvoje ekonomiky a druhotně posílení spotřeby. Jako každoročně připomínáme, že Pododdíl 435 (služby sociální péče) je zásadně podfinancovaný. Situace v sociálních službách se bohužel z naprosto nepochopitelných důvodů téměř každoročně opakuje. Částky na dotace pro poskytovatele sociálních služeb jsou na příští rok totožné s částkami alokovanými pro letošní rok. Vůbec nezohledňují příslib vlády na zvýšení platů jejich zaměstnanců.

Vzhledem k nízkým mzdám zaměstnanců v sociálních službách, kdy část zaměstnanců nedosahuje ani úrovně minimální mzdy a má nárok na sociální dávky, požadujeme částku na dotace pro poskytovatele sociálních služeb zvýšit o 10 %.

Tato připomínka je zásadní.

Odůvodnění:

V sociálních službách chybí skoro 3 000 zaměstnanců. Navýšení platů a mezd je bezpodmínečně nutné pro udržení stávajících zaměstnanců a nábor nových. Oblast sociálních služeb není na trhu práce v současné době konkurenceschopná. Zvýšením platů a mezd se předchází vyplácení sociálních dávek. Je demotivující, když je zaměstnanec při své práci odkázán na sociální dávky. **Navýšené finanční prostředky požadujeme využít na zvýšení tarifních platů a potažmo mezd pro zaměstnance v sociálních službách.**

8. Školství (včetně vysokého školství)

Návrh rozpočtu resortu školství z dílny Ministerstva financí na rok 2025 je cca 287 mld. Kč. Tedy je to cca +15 mld. Kč ve srovnání s aktuálním upraveným rozpočtem (273–274 mld. Kč), nebo je to +18 mld. Kč ve srovnání se schváleným rozpočtem na rok 2024 (cca 269 mld. Kč).

Podle komentáře samotného MF tvoří hlavní část navýšení přídavek na platy učitelů – 9 mld. Kč – což by bylo dostačující na zvýšení tarifní tabulky č. 5 o 10 %; dále 1 mld. Kč na nová učitelská místa – cca 1000 lidí. Snad jsou tam zahrnuti i psychologové a speciální. Pedagogové, avšak o těchto prostředcích bude zcela jasno až v průběhu roku, kdy se to nějak „dolepí“.

Absolutně chybí peníze na navýšení platů nepedagogických pracovníků a na dofinancování letošního stavu jejich počtu, tedy 4,8 mld. Kč. Při počtu 69 856 nepedagogických pracovníků by zvýšení tarifní tabulky č. 1 o 10 % stálo 1,7 mld. Kč (bez příslušenství).

Také není zohledněn nárůst platů ostatních pedagogů, kterých je cca 46 tisíc. Aby jim rostly tarifní platy v roce 2025 o 10 % jako učitelům, je potřeba 1,7 mld. Kč (bez příslušenství).

Hodně je „podseknutý“ střednědobý výhled, který (zase) počítá s poklesem výdajů na 271 mld. Kč. Podle nás jde pravděpodobně o součást plánu převést finance pro nepedagogické pracovníky (cca 20 mld. Kč) na kraje a obce, což není připravený projekt a je nutné ho spojit s komplexní proměnou správy škol. Co z toho vyplývá? Prostor pro změny v návrhu, potřeba zafinancovat priority atd. zůstávají. Prostředky pro investice (dostavba MŠ a ZŠ) však chybí.

Vysoké školy jsou klíčovým pilířem rozvoje a prosperity naší země. Vláda ve svém programovém prohlášení již v roce 2022 uvedla, že jednou z jejích priorit je vzdělání a zavázala se, že dorovná rozpočet pro vysoké školství na průměr OECD. Vysokoškolský odborový svaz zároveň upozorňuje, a vláda si toho musí být vědoma, že v následujících letech dojde k masivnímu nárůstu počtu studentů na vysokých školách, který je způsoben demografickou křivkou.

Proto ČMKOS podporuje návrh MŠMT na navýšení finančních prostředků pro vysoké školy na rok 2025 o 3 mld. Kč (VV) + 3 mld. Kč (provoz) oproti finanční alokaci pro rok 2024. Toto by přispělo alespoň k částečnému snížení strukturálního dluhu, který již v letošním roce činí přes 10 mld. Kč. Z pohledu ČMKOS je částka 6 mld. Kč nepodkročitelné minimum. Rovněž vzhledem k podfinancování vysokého školství žádáme zahrnout do střednědobého výhledu na roky 2026 a 2027 každoroční navyšování finančních prostředků o minimálně stejnou částku.

Toto minimální dorovnání financování je nezbytné pro zajištění vzdělávání, udržení konkurenceschopnosti našich univerzit a podporu vědy a výzkumu, které jsou klíčové pro budoucnost a prosperitu naší země. V opačném případě hrozí nejen ekonomická stagnace, ale především odliv talentů do zahraničí. Nedostatek financí může rovněž vést ke snížení kapacity vysokých škol v klíčových

oborech, a tím i k nedostatku kvalifikovaných odborníků v kritické infrastruktuře státu a v ekonomicky významných oborech nutných pro růst ekonomiky. Finance pro vysoké školství nejsou výdajem, ale investicí do budoucnosti. K prosperitě se nelze prošetřit, což u vzdělávání platí dvojnásob. Vláda musí investovat do vzdělání, aby investovala do budoucnosti celé České republiky.

9. Kultura

ČMKOS pozitivně hodnotí, že ministr kultury získal pro ministerstvo kultury na rok 2025 o cca 4,728 mld Kč vyšší rozpočet (tzn. celkem bez výdajů na církve 0,75 % SR) než byl rezortní rozpočet na rok 2024, který v oblasti státních příspěvkových organizací vedl k útlumu odborných činností, pro něž si stát tyto organizace zřizuje podle speciálních zákonů.

Přes toto konstatování však upozorňujeme na 2 **zásadní skutečnosti ve specifickém ukazateli výdajů na provoz státních příspěvkových organizací (SPO), které i přes pozitivní nárůst výdajů o 14,4 %, mohou znamenat významný propad v činnostech SPO pro veřejnost:**

1. Rozpočty SPO jsou zatíženy hlubokými vnitřními deficity.

- a. Zejména skokovým nárůstem cen energií, jejichž současné snižování stále nedosahuje cenové úrovně před rokem 2022 a navíc se očekává nový růst v souvislosti s opatřeními v rámci Green Dealu. Péče o kulturní dědictví je však vysoce energeticky náročná činnost a léta škrtů v údržbě a zavádění nových technologií v paměťových organizacích v důsledku snižování výdajového ukazatele na rozvoj a obnovu materiálně technické základny se promítají do velmi vysokých nákladů na energie, které však těmto organizacím nejsou nijak kompenzovány, a zatěžují jejich rozpočty v oblasti činností pro veřejnost, která se neustále propadá.
- b. Dvouciferná inflace v letech 2022 a 2023 se promítla do násobně zvýšených cen všech služeb (bezpečnostní agentury, úklid, opravy, údržba, které musí být z důvodu neustálého snižování zaměstnanců ve veřejné správě „outsourcovány“) a materiálů, které jsou nezbytnými mandatorními výdaji na činnost, takže celkové náklady SPO v této oblasti vysoce převyšují navýšení rozpočtu v této položce Ministerstva kultury (v průměru tvoří 15–20 % celkových rozpočtů) a paměťové organizace musejí neustále snižovat svůj rozpočet na hlavní činnosti a služby pro veřejnost, které mají poskytovat podle svých statutů a zřizovacích listin – tj. na nákup a správu sbírek, údržbu mobiliárního fondu a památkových objektů, na nákup knih, správu knižního fondu a na výstavy, edukační a jiné programy pro veřejnost.
- c. Covidová pandemie se svou změnou v návštěvnických prioritách a vysoká inflace se také negativně promítají do návštěvnosti těchto organizací, která stále nedosahuje hodnot roku 2019. Tím přicházejí SPO o významný zdroj na straně svých vlastních příjmů, což se opět negativně promítá do omezování programů a veřejných kulturních služeb.

2. Osobní náklady

- Přestože jsou tarifní platů zaměstnanců v paměťových organizacích odměňovaných tabulkou č. 1 nařízení vlády č. 341/2017 Sb. o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě tvoří již nyní osobní náklady více než třetinu (někde i více) celkových nákladů na provoz paměťových organizací. Podle analýzy MK se nyní tarifní plat v SPO v kultuře podílí na příjmech

zaměstnanců více než 67 % a na motivační složky zůstává managementu jen cca 18 % objemu finančních prostředků na platy; pokud je ovšem nevyčerpají na dorovnávání platů pod minimální mzdou a nejnižší úroveň zaručené mzdy.

- Vzhledem k negativní skutečnosti, že v roce 2024 nedošlo k žádnému nárůstu tarifů v tabulce č. 1 nařízení vlády č. 341/2017 Sb. a od 1. 1. 2025 v důsledku růstu minimální mzdy významným způsobem narostou nejnižší úrovně zaručených platů, bude v této tabulce již 133 platových tarifů pod touto úrovní. Takže vládou slibovaný růst objemu financí na platy v roce 2025 ve výši 5 % v některých případech nepokryje ani tento propad příjmů pod nejnižší úroveň zaručeného platu. Důsledkem bude, že zaměstnancům v ostatních 59 tarifních třídách plat neporoste ani o slibovaných 5 %, v horším případě nebudou mít žádné navýšení platů, neboť zaměstnavatelé většinou fond odměn použili v roce 2024 na kompenzace dopadů plynoucích z konsolidačního balíčku.
- Z uvedených důvodů požadujeme ještě další navýšení ve výdajovém ukazateli příspěvek na provoz příspěvkovým organizacím v rozpočtu MK na rok 2025 a zejména růst prostředků na platy.

Tato připomínka je zásadní.

K jednotlivým ukazatelům kapitoly 334 Ministerstvo kultury

V kontextu celého navrhovaného navýšení výdajů rozpočtu MK ČR je nutné uvést, že rozložení výdajů, a především poměrů navýšení jednotlivých ukazatelů je poměrně „nevyrovnané“, respektive samotné navýšení celkových výdajů je ovlivněno některými důležitými skutečnostmi.

- 1) Výrazně stoupá hodnota u finanční náhrady církvím, a to o skoro 300 mil. Kč na celkovou hodnotu 3,05 mld. Kč (rok 2024 – 2,76 mld. Kč). I při snížení příspěvku na podporu činnosti o 72 mil. Kč jde zjevně o trvale vzrůstající náklad spojený s inflační doložkou danou samotným zákonem.
- 2) V odstavci „Příspěvkové organizace zřízené Ministerstvem kultury“ výrazně narostly investice, viz „Program péče o národní kulturní poklad a dědictví“ (+1,32 mld. Kč – nárůst o 264 %), „Kulturní dědictví ve vlastnictví státu, podporované evropskými fondy“ (+534 mil. Kč – nárůst o 742 %).
- 3) V odstavci „Kulturní služby, podpora živého umění“ je významný nárůst výdajů u „Kulturních aktivit“ – o více než 500 mil. Kč (navýšení o 77 %, celkem 1,15 mld. Kč). Dále pak je u položky „Rozvoj kulturního a kreativního sektoru“ nárůst o 432 mil. Kč (celkem 1,60 mld. Kč).
- 4) O 59 %, tedy o 217 mil. Kč, narůstá „Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálních kulturních zařízení“ (celkem 584 mil. Kč).

Zvýšení investičních výdajů můžeme považovat jistě za správné, stejně tak i za obecně prospěšné navýšení u jiných položek na podporu živého umění. V kontextu těchto poměrů a nominálního navýšení samotného spatřujeme však nevyváženost v přístupu návrhu, kdy „Příspěvek na provoz

příspěvkovým organizacím“ je navýšen jen o 14 %. Ano, celkové výdaje v roce 2024 na příspěvkové organizace Ministerstva kultury činí 5,7 mld. Kč, ale samotné navržené navýšení o 804 mil. Kč na celkových 6,5 mld. Kč se zdá být ve srovnání s ostatními „privilegovanými“ položkami nedostatečné. To nejen ve smyslu už tak hlubokého podfinancování řady organizací MK ČR, ale i v kontextu poměrně dramaticky zvýšených nákladů na provoz. Samostatnou kapitolou je i předpokládaná míra růstu platů v roce 2025. Je nutné zmínit, že v roce 2024 došlo ke snížení objemu prostředků na platy u příspěvkových organizací o 2 %. U rezortu kultury by bylo vhodné naopak pracovat s filozofií dynamičtějšího růstu platů proti ostatním oborům, neboť nejen v základních platových tarifech, ale i v nadtarifních složkách, je odměňování zaměstnanců jedním z nejhorších v oblasti veřejné správy a služeb. Návrh na navýšení „Příspěvku na provoz příspěvkovým organizacím“ je z tohoto pohledu problematický, až nereálný.

Požadujeme navýšení „Příspěvku na provoz příspěvkovým organizacím“ tak, aby zohledňoval požadavek zástupců odborů na růst tarifních platů přílohy č. 1 Nařízení vlády č. 341/2017 o minimálně 10 % v kontextu dynamičtějšího růstu platů k ostatním oborům veřejné správy a služeb, zároveň aby minimálně zachoval úroveň nadtarifního odměňování nebo jej zlepšil, přitom adekvátně pokrýl nezbytné výdaje spojené s dalším provozem organizací.

Tato připomínka je zásadní.

Obdobně jako u „Příspěvku na provoz příspěvkovým organizacím“ považujeme za nezbytné navýšit „Program státní podpory profesionálních divadel a stálých profesionálních orchestrů a pěveckých sborů“. Návrh pro rok 2025 počítá s růstem o 100 mil. Kč na celkových 400 mil. Kč (nárůst o 33 %), ale například v porovnání s „Kulturními aktivitami“ tento nárůst jak nominálně, tak procentuálně zdaleka není srovnatelný. Odvolávat se na skutečnost, že zřizované instituce mimo působnost MK ČR jsou zajištěny svými zřizovateli je popření filozofie formy „spolufinancování“. Stejně jako oblast zřizovaných institucí na regionech, tak i oblast kultury „nezřizované“ je dotována obdobně územně samosprávnými celky. Nemluvě o situaci hl. m. Prahy, kde stát zřizuje tomuto hlavnímu městu dva operní domy, samotné hl. m. Praha je v porovnání výdajů na kulturu s jinými kraji a městy spíše pokulhává. Stejně jako si sektor „nezřizované“ kultury jistě zaslouží podporu státu, i velké kulturní organizace živého umění, které jsou nejnákladnější v rámci regionů, si zaslouží adekvátní podporu. Připomínáme, že „Program státní podpory profesionálních a stálých profesionálních orchestrů a pěveckých sborů“ byl naopak tím, kde v minulém roce došlo k poklesu prostředků. Návrhem rozpočtu 2025 se dostáváme zpět na úroveň roku 2023.

Požadujeme dodatečné a adekvátní navýšení „Programu státní podpory profesionálních a stálých profesionálních orchestrů a pěveckých sborů“, a to minimálně na úroveň 600 mil. Kč.

Tato připomínka je zásadní.

Dokument ***Jak napravit veřejné finance - Politika moci, škrťů a nezájmu o potřeby občanů má alternativu*** (ČMKOS, Praha 22. 5. 2024) naleznete na <https://www.cmkos.cz/7609/dokument-navrhy-opatreni-cmkos-pro-ozdraveni-verejnych-financi-cr>